

Οι Νέες Τεχνολογίες στη Γλωσσική Εκμάθηση

Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από
Ηλεκτρονικό Υπολογιστή

Η Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή

Η Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (ΓΕΥΗ/Υ- Computer-Assisted Language Learning, CALL) θεωρείται, σήμερα μια δυναμική παρέμβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, και ανταποκρίνεται στα ευρωπαϊκά πρότυπα της επικοινωνιακής προσέγγισης, όπως θεσπίστηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Ξεκινώντας από την παραδοσιακή εφαρμογή των «drill-and-practice» των δεκαετιών του 1960 και του 1970, προχωράμε σε εκείνες τις πιο πρόσφατες εκφάνσεις της ΓΕΥΗ/Υ, όπως την εξ αποστάσεως μάθηση και των εικονικών περιβαλλόντων μάθησης, αλλά και των διαδραστικών πινάκων, των corpora ή της μάθησης γλωσσών σε εικονικούς κόσμους.

Η Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή

Ο Debski (2006: 100) την περιγράφει ως:

η πρακτική και η άσκηση των δασκάλων, οι οποίοι μοιράζονται από τη μία τη γοητεία της ανάπτυξης της ψηφιακής τεχνολογίας και από την άλλη το όραμα της χρήσης αυτής προς όφελος της εκμάθησης της γλώσσας.

Η Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή

Η **τρέχουσα φιλοσοφία** της ΓΕΥΗ/Υ επικεντρώνεται:

- τόσο στη διαδραστική εκμάθηση της γλώσσα
- όσο και στην εξατομικευμένη μάθηση.

Η ΓΕΥΗ/Υ είναι ουσιαστικά **μαθητοκεντρικό εργαλείο** που διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς κατά τη διαδικασία εκμάθησης γλωσσών, ✓ είτε ενισχύοντας όσα οι μαθητές έχουν ήδη μάθει στην αίθουσα διδασκαλίας, ✓ είτε υποστηρίζοντας και βοηθώντας εκείνους τους μαθητές που το έχουν ανάγκη.

Η ΓΕΥΗ/Υ έχει βασιστεί σε μια **προσπάθεια διεπιστημονική** για ενεργό ενσωμάτωση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία και την εκμάθηση της γλώσσας.

Η Γλωσσική Εκμάθηση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή

Κατηγοριοποίηση (3 φάσεις, Warschauer: 1996, σ. 3) :

- συμπεριφοριστικό (**behavioristic**) μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ,
- επικοινωνιακό (**communicative**) του μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ
- ενοποιημένο (**integrative**) μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ.

Η εισαγωγή μιας νέας φάσης δεν αποκτούσε μονομιάς εξέχουσα θέση, μα αργή αποδοχή.

Ακόμη, αυτή η εισαγωγή δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη απόρριψη των θέσεων, των μεθόδων και των προγραμμάτων της προηγούμενης φάσης, αλλά περισσότερο θα παρατηρήσουμε ότι το παλιό έχει ενταχθεί στο νέο.

Το συμπεριφοριστικό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- επηρεάστηκε από το συμπεριφοριστικό μοντέλο μάθησης
- '60 - '70: το **ερέθισμα**, η **απόκριση** και η **ενίσχυση** είχαν ασκήσει σημαντική επίδραση στη διδασκαλία της γλώσσας
- ο **στρουκτουραλισμός**, ο **συμπεριφορισμός** και η **ακουστική μέθοδος** επικρατούσαν στους τομείς της γλωσσολογίας, της ψυχολογίας και της παιδαγωγικής αντίστοιχα
- αυτή η επιρροή **διαμόρφωσε μια γλωσσο-ακουστική παιδαγωγική προσέγγιση** (Μαρκόπουλος, 2007), όπου οι μαθητευόμενοι μέσα από **επαναλαμβανόμενους προφορικούς διάλογους**, τυποποιημένες ασκήσεις και μέσω της **μίμησης** μπορούσαν να μάθουν γλώσσα.

Το συμπεριφοριστικό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

μια ακόμη σπουδαία επιρροή της εν λόγω εποχής, αποτέλεσε το μοντέλο της προγραμματισμένης διδασκαλίας, πάνω στην οποία βασίστηκε και η πρώιμη ανάπτυξη των προγραμμάτων της ΓΕΥΗ/Υ.

οι σχεδιαστές εκπαιδευτικού λογισμικού εκμεταλλεύτηκαν την απλή, συστηματική και επαναληπτική μορφή των ασκήσεων και έφτιαξαν προγράμματα που εστίαζαν στη διδασκαλία λεξιλογίου και γραμματικής, μιας και είχαν διαπιστώσει ότι τέτοιου είδους ασκήσεις ήταν εύκολες να προγραμματιστούν, λόγω του επαναλαμβανόμενου, κλειστού και συστηματικού χαρακτήρα τους.

ένα λογισμικό επαναληπτικών ασκήσεων **βασίζεται στο μοντέλο του υπολογιστή-εκπαιδευτή (computer as tutor)**, καθώς ο υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως όχημα για να μεταφέρουμε το εκπαιδευτικό υλικό στον μαθητή.

Το συμπεριφοριστικό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

Γιατί μέχρι τις μέρες μας αναπτύσσονται προγράμματα επαναληπτικών ασκήσεων;

1. η επαναλαμβανόμενη έκθεση στο ίδιο υλικό είναι ωφέλιμη και πολύ σημαντική στη μαθησιακή διδασκαλία

2. ο υπολογιστής είναι ιδανικός για την εκτέλεση επαναληπτικών ασκήσεων, μιας που δεν βαριέται να προβάλλει επαναλαμβανόμενα το ίδιο υλικό και να παρέχει άκριτη, αλλά και άμεση διάδραση

3. ο υπολογιστής μπορεί να παρουσιάζει αυτό το υλικό σε ατομική βάση και να επιτρέπει σε κάθε μαθητή να προχωρά με το δικό του ρυθμό, και με αυτόν τον τρόπο να χρησιμοποιείται ο ελεύθερος χρόνος στην τάξη για άλλες δραστηριότητες.

Το συμπεριφοριστικό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- τα συστήματα αυτά δε μπορούσαν να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις μαθησιακές ανάγκες
- εστίαση στο γραμματικό τύπο και όχι στη σημασία ή παροχή περιορισμένης ανατροφοδότησης
- έμφαση στο ρόλο του υπολογιστή ως αξιολογητή που θέτει όλες τις ερωτήσεις και κρίνει όλες τις απαντήσεις έκαναν απαραίτητη τη μετάβαση σε μια νέα περίοδο.

Σε αυτό συνέβαλλε και ο ερχομός του μικρο-υπολογιστή, εγκαινιάζοντας νέες δυνατότητες και ευκαιρίες.

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- αντικατοπτρίζει μια πιο προσεκτική θεώρηση των ατομικών αναγκών των μαθητευομένων, αλλά και της πολυπλοκότητας της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλώσσας
- μέσα '70 - '80: στόχευε στο να θέσει την επικοινωνιακή ικανότητα τον κύριο σκοπό στη διδασκαλία της γλώσσας
- ενσωμάτωσε γνωστικές θεωρίες οι οποίες έδιναν έμφαση στη μάθηση ως διαδικασία ανακάλυψης, έκφρασης και ανάπτυξης.

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- εστιάζεται πιο πολύ στη **χρήση γλωσσικών δομών**, παρά στις δομές τις ίδιες
- διδάσκει **έμμεσα** τη γραμματική
- επιτρέπει και προτρέπει τους μαθητές να παράγουν **αυθεντικές φράσεις**, από το να χειρίζονται μια γλώσσα προκατασκευασμένη
- **δεν αξιολογεί** ούτε κρίνει τις απαντήσεις που δίνουν οι μαθητευόμενοι, αλλά μήτε επιβραβεύει με συγχαρητήρια μηνύματα ή μουσικές

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- αποφεύγει να δηλώνει το λάθος των απαντήσεων, ενώ είναι **ευέλικτο** σε μια ποικιλία αποκρίσεων
- κάνει αποκλειστική χρήση της γλώσσας-στόχου και δημιουργεί τέτοιο περιβάλλον όπου **η γλώσσα-στόχος να φαίνεται φυσική**, μέσα και έξω από την οθόνη, και
- δεν προσπαθεί να κάνει ο,τιδήποτε ένα βιβλίο μπορεί να κάνει εξίσου καλά.

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- Οι ταχείς εξελίξεις στον τομέα της πληροφορικής και
 - η εκτεταμένη χρήση του μικρο-υπολογιστή
- έδωσε μια νέα δυνατότητα στους δασκάλους γλώσσας:
- ✓ να αναπτύξουν τις **δικές τους εκπαιδευτικές συλλήψεις** πάνω στο νέο μέσο, με μόνο περιορισμό την ικανότητά τους στο προγραμματισμό (Μαρκόπουλος 2007, σ. 168).

έχουμε μια **επέκταση του μοντέλου του υπολογιστή-εκπαιδευτή (computer as tutor)**, μέσα από μια πληθώρα προγραμμάτων, όπως αυτά που περιείχαν ασκήσεις βηματικής ανάγνωσης, αναδόμησης κειμένου και γλωσσικών παιχνιδιών.

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

έχουμε μια **επέκταση του μοντέλου του υπολογιστή-εκπαιδευτή (computer as tutor)**, μέσα από μια πληθώρα προγραμμάτων, όπως αυτά που περιείχαν ασκήσεις βηματικής ανάγνωσης, αναδόμησης κειμένου και γλωσσικών παιχνιδιών

χρησιμοποιήθηκε και το **μοντέλο του υπολογιστή-ερέθισμα (computer as stimulus)**, με σκοπό να δημιουργηθούν ερεθίσματα για διάλογο, συγγραφή ή κριτική σκέψη.

(λογισμικό που χρησιμοποιείται για αυτούς τους σκοπούς, περιλαμβάνει μια ευρεία ποικιλία προγραμμάτων, τα οποία μπορεί να μην έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τους σπουδαστές γλωσσών, αλλά να έχει ψυχαγωγικό χαρακτήρα, όπως ένα εκπαιδευτικό βιντεοπαιχνίδι.)

ο **υπολογιστής- εργαλείο (computer as tool)** αποτελεί το τρίτο μοντέλο της επικοινωνιακής φάσης της ΓΕΥΗ/Υ, όπου προτρέπει τον μαθητή να χρησιμοποιήσει ακόμη και να κατανοήσει γλωσσικές δομές.

(ο επεξεργαστής κειμένου, οι ορθογραφικοί και γραμματικοί διορθωτές ή τα προγράμματα επεξεργασίας σωμάτων κειμένων και δημιουργίας λίστας συμφραζομένων, αποτελούν παραδείγματα αυτού του μοντέλου.)

Το επικοινωνιακό μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

Αν και υπήρξε φανερό πρόοδος του επικοινωνιακού μοντέλου της ΓΕΥΗ/Υ σε σχέση με το συμπεριφοριστικό, θεωρήθηκε ότι:

- ήταν εκτός ρυθμού με τις αντιλήψεις σχετικά με τη γλωσσική εκμάθηση,
- δε συνέβαλλε σε κεντρικά στοιχεία της διαδικασίας της γλωσσικής διδασκαλίας.

Το ενοποιημένο μοντέλο της ΓΕΥΗ/Υ

- ακολούθησε μια νέα προοπτική στην εκμάθηση της τεχνολογίας και των γλωσσών, μέσα σε ένα ευρύ πλαίσιο κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών
- δίνει έμφαση στη χρήση της γλώσσας σε αυθεντικά περιβάλλοντα και στο συνδυασμό όλων των δεξιοτήτων
- θα βασιστεί σε δύο πολύ σημαντικές τεχνολογικές ανακαλύψεις:
 - τους υπολογιστές πολυμέσων και
 - το Διαδίκτυο,διαγράφοντας νέους προσανατολισμούς στο πώς μεταδίδεται η γνώση κατά τη μαθησιακή διαδικασία.

Πολυμέσα και ΓΕΥΗ/Υ

- Τα οπτικοψηφιακά μέσα εγγραφής και ανάγνωσης δεδομένων, ευρέως γνωστά ως CD-ROM, επέτρεψαν στην τεχνολογία των πολυμέσων να έχει πρόσβαση σε μια ποικιλία οπτικοακουστικών μέσων (όπως τα γραφικά, το κείμενο και ο ήχος ή το βίντεο και την κινούμενη εικόνα, μέσα από ένα και μόνον υπολογιστή) επιτρέποντάς τους ταυτόχρονα την μεταλλαγή τους σε υπερμέσα.
- τα **υπερμέσα** όλα συνδέονται μεταξύ τους και οι μαθητές μπορούν να πλοηγηθούν με το δικό τους ρυθμό, στο δικό τους «μονοπάτι» γνώσης, εκτελώντας εντολές με το πάτημα του ποντικιού του υπολογιστή (Warschauer:1996, σ. 8)

Πολυμέσα και ΓΕΥΗ/Υ

Αυτή η δυνατότητα προσφέρει μια σειρά πλεονεκτημάτων στη γλωσσική εκμάθηση:

- δημιουργείται ένα περισσότερο **αυθεντικό μαθησιακό** περιβάλλον, καθώς συνδυάζουμε ακοή και όραση-όπως ακριβώς συμβαίνει σε πραγματικές καταστάσεις
- **ενοποιοούνται** με εύκολο τρόπο **όλες οι δεξιότητες**, μιας που η φύση των πολυμέσων συνδυάζει ανάγνωση, γραφή, ομιλία και ακρόαση μέσα σε μία μονάχα διδακτική δραστηριότητα
- **ελέγχεται η μάθηση**, σε μεγάλο βαθμό, από τους ίδιους τους **μαθητές**, επιλέγοντας το δικό τους ρυθμό, το δικό τους «μονοπάτι», δείχνοντας προτίμηση σε συγκεκριμένες ασκήσεις και παρακάμπτοντας άλλες
- διευκολύνεται η **εστίαση στο περιεχόμενο**, δίχως να θυσιάζεται μια δευτερεύουσα σημασία στη μορφή της γλώσσας ή στις στρατηγικές μάθησης.

Διαδίκτυο και ΓΕΥΗ/Υ

- οι μαθητές μπορούν «να επικοινωνούν άμεσα, ανέξοδα, εύκολα και με άλλους μαθητές ή ομιλητές της γλώσσας-στόχου 24 ώρες την ημέρα, από το σχολείο, την εργασία ή το σπίτι» (Warschauer, 1996, σ. 9)
- επικοινωνία αυτή μπορεί να είναι
 - ασύγχρονη (όχι ταυτόχρονη) μέσω εργαλείων, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail), το οποίο επιτρέπει σε κάθε συμμετέχοντα να συνθέσει μηνύματα στο χρόνο και το ρυθμό του,
 - σύγχρονη (σε πραγματικό χρόνο), με τη χρήση προγραμμάτων, όπως τα MOOs, που επιτρέπουν ανθρώπους σε όλο τον κόσμο να έχουν μια ταυτόχρονη συνομιλία μέσω μιας απλής πληκτρολόγησης
- δεν πρόκειται πια μόνο για επικοινωνία ένας-προς-έναν, αλλά και για ένας-προς-πολλούς, επιτρέποντας σε ένα δάσκαλο ή σε έναν μαθητή να μοιραστεί ένα μήνυμα με μία μικρή ομάδα, με ολόκληρη την τάξη ή με μια διεθνή λίστα εκατοντάδων ή χιλιάδων ανθρώπων.

Διαδίκτυο και ΓΕΥΗ/Υ

Το Διαδίκτυο καθίσταται ένα **πολυμεσικό περιβάλλον**:

- που θα διευρύνει την έννοια της γλωσσικής εκμάθησης μέσω υπολογιστή σε μια επικοινωνία μέσω υπολογιστή
 - που θα επιτρέψει στους χρήστες να μοιράζονται όχι μόνον σύντομα μηνύματα, αλλά και εκτενή έγγραφα- διευκολύνοντας έτσι τη συλλογική συγγραφή- καθώς επίσης και γραφικά, βίντεο και ήχο
 - που θα έχουν πρόσβαση σε αυθεντικά υλικά, όπως σε άρθρα εφημερίδων και περιοδικών, σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, σε σύντομα βίντεο και ταινίες, κ.ο.κ, όλα προσαρμοσμένα στα δικά ενδιαφέροντα
 - που θα υπάρχει διαθεσιμότητα βοηθητικών για το μάθημα υλικών, όπως λεξικά, γραμματικές, εγκυκλοπαίδειες ή άλλες βάσεις γλωσσικών δεδομένων
- οδηγεί σε μια ποιοτική και ποσοτική βελτίωση του μαθήματος

Διαδίκτυο και ΓΕΥΗ/Υ

Αυτή η νέα προσέγγιση στη μάθηση και στη διδασκαλία:

- προάγει την ενεργητική μάθηση, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να ελέγξουν και να διαχειριστούν τη διαδικασία με την οποία μαθαίνουν
- βοηθά στην καλύτερη κατανόηση της υπό μάθηση ενότητας και στην εξατομίκευση της διδασκαλίας
- ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων επεξεργασίας και επίλυσης προβλημάτων
- επαυξάνει το διδακτικό ρεπερτόριο και την απόκτηση δεξιοτήτων στο σχεδιασμό και ανάπτυξη λογισμικού, εικονικών τάξεων και online μαθημάτων
- εξασφαλίζεται γνώση, η οποία θα μοιραστεί με άλλους εκπαιδευτικούς
- εμπλουτίσει τη γλωσσική διδασκαλία
- προσφέρει ευκαιρίες
 - επικοινωνίας,
 - μάθησης
 - κίνητρο για συγγραφή
 - για έρευνα,
 - προσφέρεται ως ανεξάντλητη πηγή αυθεντικού υλικού.

Τι έχουμε μάθει από το παρελθόν;

- Καμία τεχνολογία δεν είναι πανάκεια για την εκπαίδευση
- Ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός προσφέρει περιορισμένη αιτιολογία για την ενσωμάτωση
- Οι καθηγητές δεν αναπτύσσουν συνήθως τεχνολογικό υλικό
- Τεχνολογικά δυνατό δεν σημαίνει επιθυμητό, εφικτό, ή αναπόφευκτο
- Τα πράγματα αλλάζουν γρηγορότερα από το ρυθμό με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συμβαδίσουν
- Οι παλαιότερες τεχνολογίες μπορεί να είναι χρήσιμες
- Οι εκπαιδευτικοί θα είναι πάντα περισσότερο σημαντικοί από την τεχνολογία.